

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Säilävaara, Jenny; Jakonen, Mikko

Title: Työttömien tunteetonta aktivointia

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © 2023 Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Säilävaara, J., & Jakonen, M. (2023). Työttömien tunteetonta aktivointia. *Janus: sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 31(2), 226-232.

<https://doi.org/10.30668/janus.116031>

TYÖTTÖMIEN TUNTEETONTA AKTIVOINTIA

Jenny Säilävaara: *YTT, tutkijatohtori (Suomen kulttuurirahasto), Jyväskylän yliopisto*

Mikko Jakonen: *YTT, dosentti, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto*

Näre, Sari & Näre, Lena: *Työttömyys sattuu. Arjen kamppailuja työllistämistoimien rattaissa.* Gaudeamus, Helsinki. 2022, 360 s.

1990-luvun lamasta lähtien Suomessa jatkuvasti korkeahkolla tasolla pyytellyt työttömyys on ollut otollinen poliittisen puheen ja toimenpiteiden kohde. Lukuisista työllisyyspoliittisista linjauksista ja hankkeista huolimatta työttömyys ei ole Suomesta hävinnyt, vaan heilunut 7–9 prosentin välillä koko 2000-luvun. Kun oikeaa työtä ei ole tarjolla riittävästi, on työttömyyttä miltei mahdotonta poistaa. Silti työttömiä on syyllistetty siitä, että työ ei kelpaa. Monien mielestä työttömät ovat saaneet tukia liikaa ja liian helposti. Yhteiskunnallinen keskustelu työttömyydestä kuitenkin muuttui muutamassa viikossa keväällä 2020 ensimmäisen koronan pyyhkäistyä Suomen yli. Työttömyydestä tuli lamavuosien kaltainen yhteinen kokemus, joka saattoi osua kenen tahansa kohdalle. Julkisuudesta hävisivät puheet elämäntapatyöttömistä, eikä kukaan vaatinut tukien leikkaamista. Työttömän asemaa helpotettiin, tukien suojaosia lisättiin ja työttömiin suhtauduttiin julkisessa puheessa ymmärtävästi. Työttömyyttä ei nähtykään enää “omana valintana”.

Sari ja Lena Näreen *Työttömyys sattuu: Arjen kamppailuja työllistämistoimien rattaissa* kertoo siitä työttömien todellisuudesta 1990-luvun laman jälkeen, jossa työttömyyteen ei suhtauduta yhtä ymmärtävästi kuin korona-aikana. Se kertoo maailmasta, jossa eilen tavallista arkipäiväänsä elänyt työntekijä muuttuu työttömyyden myötä työllistämistoimenpiteiden kohteeksi. Työllistämisen rattaissa inhimillisuus ja itsenäinen toimijuus tulevat ohitetuksi kerta toisensa jälkeen. Kirja tuo hienolla tavalla kuuluviin työttömien kokemukset 2000-luvun jälkitekollisessa ja prekarisoituvassa hyvinvointivaltiossa.

PREKAARIA ELÄMÄÄ LIMINAALITILASSA

Kirja on jaettu kolmeen pääosaan. Kirjan rakenne kuljettaa lukijaa alun yleisistä yhteiskunnallisista ja taloudellisista kehyksistä käsin kohti työttömien kokemusta erilaisten “palvelujen” kohteeksi joutumisesta, ja lopuksi työttömien arkipäivän elämäkokemuksiin ja toiveisiin. Vaikka osa kirjan luvuista on pitkiä, on kirja helppolukuinen aiheen raskaudesta huolimatta. Tutkimusaineiston muodostaa vuonna 2018 Suomalaisen kirjallisuuden seuran (SKS) keräämä työttömyyttä käsittelevä kirjoituskilpa-aineisto, joka käsittää 205 tarinaa. Vaikka laadullinen aineisto ei ole väestö- tai kohderyhmätasolla edustuksellinen, sisältää se kuitenkin monenlaisten työttömien tarinoita. Ajallisen vertailukohdan kirjalle muodostaa vuonna 1998 julkaistu Kortteisen ja Tuomikosken *Työtön. Tutkimus pitkäaikaistyöttömien selviytymisestä* -kirja, joka myös perustui laajan kirjoitusaineiston analyysiin. Tämän kirja-arvion

kirjoittavat työskentelevät *Työssäkäyvät köyhät jälkiteollisessa hyvinvointivaltiossa* -tutkimushankkeessa (SKR / JY 2022–2024). Myös tässä hankkeessa kerätyt aineistot heijastavat näiden molempien kirjojen teemoja.

Työttömyys sattuu on teoreettisesti mielenkiintoinen kokonaisuus. Teoreettisena perustana toimii 2000-luvulla vahvistunut prekarisaatiotutkimus. Pätkätöiden yhteiskunnassa myös työttömyys on pätkittäistä. Nähdäksemme valinta on 2000-luvun työttömyyttä käsittelevään kirjaan oikea, sillä työttömyyttä ei voi nähdä pysyvänä tilana, eikä aitona hetkellisenä ”poikkeustilana”, vaan eräänlaisena toistaiseksi jatkuvana väli- tai liminaalitulana, joka sekoittuu työsuhteiden väliaikaisuuteen, työllistämistoimenpiteiden ja työnhaun kontrolliin.

Tässä kirjassa työttömyyden poliittiseen hallintaan vaikuttavia tuotannollisia ja taloudellisia, sekä toisaalta ideologisia ja poliittisia muutoksia ei kuvata kovinkaan tarkasti. Lukijalle, joka ei ole tutustunut kriittiseen prekarisaatiotutkimukseen tai talous- ja työpolitiikan taustalla vaikuttaviin ideologis-poliittisiin kehityskulkuihin, voi osa kirjassa käytetyistä perusteluista tuntua lisävalotusta tarvitsevalta. Toisaalta, koska työelämän muutoksista ja prekarisaatiotendenssistä on kirjoitettu viimeisen kahden vuosikymmenen aikana runsaasti, olisi näiden kertaaminen voinut tuntua turhalta. Kirjassa tehty ratkaisu, jossa työ- ja yhteiskuntateoriaa sovelletaan kunkin teeman mukaisesti, on perusteltu ja toimiva.

Prekarisaatiotutkimus sekoittuu kirjassa mielenkiintoisella tavalla psykologiseen käsitteistöön, jolla työttömien kokemuksia pyritään selittämään. Psykologisilla käsitteillä ei pyritä ymmärtämään ainoastaan työttömän kokemuksia, jotka ovat usein traumaattisia ja erilaisia yksilöpsykologisia kriisivaiheita yhteen kietovia, vaan myös kokonaisuudessaan sitä psyykkistä painostavaksi muuttuvaa hallintaa, joiden kautta työllistämistoimet toteutetaan. Nähdäksemme psykologinen käsitteistö sopii hyvin avaamaan ja tarkentamaan prekaaria kokemusta. Se auttaa ymmärtämään henkistä taakkaa, jossa jo muutenkin vaikeaan elämänkriisiin eli työttömyyteen lisätään jopa henkisesti väkivallalta vaikuttavia tarkkailutoimenpiteitä, joissa työttömän itsetunto puretaan pakottamalla hänet toistamaan eri tavoin ”työtön, työtön, työtön...” -mantraa.

Kirjoittajat käyttävät mielenkiintoisesti liminaalitrauman käsitettä kuvaamaan sitä loputtomuutta, jota työttömäksi joutuminen voi tarkoittaa. Liminaalisuus antropologisesti käytettynä on tarkoittanut siirtymäriittejä ja välitiloja, joiden kautta ihminen tulee osaksi yhteisöä. Sittenmin liminaalisuuden käsite on levinnyt myös yhteiskuntatutkimukseen kuvaamaan esimerkiksi ihmisen kokemusta lihavuudesta. Tällöin liminaalisuus sulkee yhteisön ulkopuolelle, välitilaan, josta pois pääsy on tavoiteltavaa, mutta epätodennäköistä. Sitä voi tarkoittaa myös pitkäaikaistyöttömyys: epämääräistä tilaa, jolle ei näy loppua tai paluuta ”normaaliin”. Tämä epävarmuus ja ennakoimattomuus luo työttömälle tilanteen, jossa hän ”polkee paikallaan”, ilman pois pääsyä.

ONKO TYÖTTÖMYYDEN AIVAN PAKKO SATTUA?

Työttömyys sattuu tarjoaa monipuolisen katsauksen siihen, miltä työttömyys tuntuu. Työttömyyteen liittyvä häpeä, arvottomuus, syyllisyys ja ahdistus tulevat kuvatuiksi useiden aineistolainaus-ten kautta. Kirjaa lukiessa ei voi välttyä pohtimasta, miksi työ edelleen määrittää ihmisen arvoa niin yksioikoisesti. Vaikka osa kirjoituskilpailuun kirjoittaneista kertoo vastustavansa itsensä määrittelyä työtilanteensa kautta, moni kertoo häpeävänsä työttömyyttään ja sen vaikutuksia sekä omaan että läheistensä elämään. Suomalainen yksinselviytymisen eetos on helposti luettavissa kirjasta, vaikka moni kertoo yrittäneensä ratkaista tilannettaan usein myös muiden avulla. Tilanteen pitkittyessä usko sekä järjestelmän toimivuuteen että omaan itseensä alkaa useimpien kohdalla horjua.

Kirjan kirjoittajat ovat halunneet tuoda työttömien tarinat esille ja siinä teos onnistuu mainiosti. Tarinat ovat kaikkea syvällisistä pohdinnoista runomuotoiseen ilmaisuun, mutta mukana on myös toteavia tekstejä siitä, miten rahaa ei ole ruokaan. Nämä kirjoitukset kertovat siitä epäonnistumisesta, mihin viivästyminen työttömän asioiden selvittämisessä voivat johtaa. Työttömän pitää olla valpas ja tietää pelin säännöt, vaikka aina sekään ei auta, kun byrokratia jyrää. Kirjoittajat ehdottavat loppusanoissaan muutoksia nykyisiin ja suunniteltuihin työllistämistoimiin ja toivovat, että mielekkäisyys olisi isompi osa työttömien elämää.

Suosittellemme kirjaa kaikille työelämästä ja työttömyydestä kiinnostuneil-

le, erityisesti myös poliittisille päättäjille ja niille, jotka ajattelevat, että keppiä käyttämällä saadaan aikaiseksi työllisyyden kasvua ja tasapainoista yhteiskunnallista kehitystä.

PERHE- JA PARISUHDEKÄSITYSTEN PÄIVITYS 2000-LUVULLE

Leena-Maija Rossi: *sukupuolentutkimuksen professori, Kasvatustieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto*

Lahti, Annukka & Aarnio, Kia & Moring, Anna & Kerppola, Jenni (toim.): *Perhe ja läheissuhteet sateenkaaren alla.* Gaudeamus, Helsinki. 2020, 335 s.

Keitä ajattelet kuuluviksi omaan perheeseen ja lähimpiin suhteisiin? Muodostuuko perheesi esimerkiksi kolmesta lapsettomasta pariskunnasta, joiden jäsenistä neljä on heteroita ja kaksi lesboja? Silmukoituuko se edelleen joihinkin parien vanhempiin ja sisaruksiin? Vai onko perheesi kenties kolmitai viisiapilaperhe, joka on samalla myös uusperhe – kuuluvatko kombinaatioon myös jonkun osapuolen aiempi puoliso ja yhteiset lapset?

Perhe ja läheissuhteet sateenkaaren alla -kirja käsittelee hyvin monenlaisia perhe- ja suhdemuotoja ja päivittää samalla suomalaisia perhe- ja parisuhdekäsityksiä 2020-luvun tarpeisiin. Tuoreeseen tutkimukseen pohjaava teos on kirjoitettu ja toimitettu yleisöystävällisesti, tekstit avautuvat varmasti myös tutkijayhteisöä laajemmalle lukijakunnalle. Kahdenkymmenen kirjoittajan joukos- sa on mukana myös sote-alan ammatti-

laisia, kaikki eivät ole aktiivitutkijoita. Tämä tuo tekstikokoelmaan selkeästi käytännön sovellettavuutta sosiaalityössä ja terveydenhoidossa.

Kirja jakaantuu kolmeen osaan: I Lapset, nuoret ja perheet, II Yhteisöt ja monimuotoiset elämäntavat, sekä III Suhdetyön näkökulmat. Näistä osista runsaimmat ovat I ja II, suhdetyö-osuuden jäädessä kahden luvun kokonaisuudeksi. Se on kuitenkin käytännönläheisyydessään aivan olennainen osa teosta. Lisäksi toimittajat ovat kirjoittaneet kirjaan laajan johdannon ja tulevaisuuteenkin katsovat pohdiskelevat loppusanat. Tutkimuksellisista luvuista löytyy käytettyjen lähteiden pohjalta kiinnostavia ja hyödyllisiä polkuja sukupuolentutkimuksen monitieteiseen ja tieteidenväliseen kenttään. Kahden ensimmäisen osan päättävät napakat tietoisuusluvut, joissa kurotellaan myös toistaiseksi vähemmän tutkittuja aiheita kohti. Näitä ovat esimerkiksi ”sateenkaarisinkut” ja kommuunien läheissuhteet.

Lukiessani kirjaa huomioni kiinnitti erityisesti huolellinen käsitteiden määrittäminen ja avaaminen. Sukupuolen ja seksuaalisuuden kriittiselle tutkimukselle, samoin kuin näihin elämäntilanteisiin liittyvälle aktivismille, on tällä vuosituhanalla ollut ominaista melkoinen terminologinen runsastuminen. Niinpä onkin ilahduttavaa, että verrattain uusia termejä ja tutkimuskäsitteitä selvitetään perusteellisesti lukijoille, joista kaikki eivät välttämättä tule akateemisesta maailmasta. Saman ominaisuuden vuoksi kirja toimii varmasti myös hyvin oppikirjana.

Esimerkkinä toimikoon adjektiivi ”sateenkaareva”, joka löytyy jo kirjan otsikosta. Kirjan johdannossa kiinnitetään huomiota siihen, että sateenkaari-ihmisistä tai -suhteista puhuminen on jo lähtökohtaisesti sisällyttävää, eikä jää kiinni vähemmistöretoriikkaan. Tällä on tietenkin olennaista poliittista ja itseasemoitumisen merkitystä: sateenkaarevuus ei tarjoa eikä ikuista oletettua altavastaajan paikkaa hierarkiassa, jossa hetero- ja cis-ihmiset määrittelevät itsensä normiksi ja normaaleiksi, muut ”poikkeaviksi”. (Selvennettäköön tässä, että cis-alkuliitteellä viitataan ihmisiin, jotka identifioituvat heille syntymässä määriteltyn sukupuoleen.)

Kirjan toimittajat esittävät johdannossa myös kiperän, itsekriittisen queer-tutkimuksellisen kysymyksen: jos ajatellaan, että kaikki ihmiset ovat sukupuoliltaan ja seksuaalisuudeltaan moninaisia, mihin oikeastaan tarvitaan edes määrittelyä ”sateenkaari-ihminen”? He vastaavat, itselleen ja muille: ”Joitakin käsitteitä on valittava, jotta seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudesta ja sitä eri tavoin ilmentävistä ihmisistä voidaan puhua ja kirjoittaa” (s. 11). Tämä tuntuu tässä vaiheessa ihmiskunnan historiaa aivan olennaiselta asialta. Olemme toki, kiitos queer-tutkimuksen ja -aktivismin, päässeet tällä vuosituhanella monissa yhteiskunnissa tilanteeseen, jossa sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus on aiempaa huomattavasti tunnustetumpaa. Silti on edelleen olemassa syrjiviä rakenteita, moninaisuuden kieltämistä, ja normeista eroaviin kohdistuvaa suoranaista väkivaltaa.

Tämänkin kirjan lähtökohtana on se, että suomalaisessakaan yhteiskunnassa sateenkaari-ihmisten perhe- ja lähisuh-teilla ei ole samanlaista rakenteellista, lainsäädännöllistä ja sosiaalista tukea kuin hetero- ja cis-ihmisten suhteilla. Niinpä tälle teokselle, jos mille, on olemassa suoranainen sosiaalinen tilaus.

Englanninkielisen julkaisemisen kut-suessa meitä tutkijoita on ilahduttavaa, että myös kotimaisilla kielillä julkais-taan ajankohtaisiin aiheisiin liittyvää, yhteiskunnallisesti todella relevanttia tutkimusta. Huolellisesti toimitettu *Perhe ja läheissuhteet sateenkaaren alla* on erinomainen esimerkki siitä, miten tut-kittua tietoa voidaan tuoda laajan koti-maisen yleisön ulottuville.

POSTKOLONIAALISUUS HAASTAA SOSIAALITYÖN ITSEYMMÄRRYSTÄ

Saana Raittila-Salo: *VTM, väitöskir-jatutkeija, Helsingin yliopisto*

Kleibl, Tanja & Lutz, Ronald & Noyoo, Ndongwa & Bunk, Benjamin & Dittmann, Annika & Seepamore, Boitume-lo (toim.): *The Routledge Handbook of Postcolonial Social Work*. Routledge, Abingdon. 2019, 376 s.

Eurooppalaisen imperialismien aikakau-si päättyi vuodesta 1945 alkaen siirto-maavaltojen vetäytyessä Afrikasta ja Aa-siasta, mutta jatkuva kolonisaatio (engl. *coloniality*) vaikuttaa yhä sosiaalityöhön; resurssien ja kansojen hyväksikäytön ja sarron lisäksi kolonialismi jätti jälken-sä myös kolonisoitujen ihmisten mie-

liin, yhteisöjen toimintaan ja sosiaalisen tuen rakenteisiin. *The Routledge Hand-book of Postcolonial Social Work* haastaa länsimaisen sosiaalityön hegemoniaa, mikä tiivistyy ammatillisen imperialis-min (Midgley, 1981) purkamiseen ja historiallisesti kolonisoitujen, nykyisten postkoloniaalisten maiden sosiaalityön kotoperäistämiseen (engl. *indigenisation*) (suomennos, ks. Ranta-Tyrkkö, 2010). Käsikirjan johdannossa Ndongwa Noyoo ja Tanja Kleibl toteavat, että nykyisessä maailmanajassa uuslibera-lismi, kapitalismi, modernisaatio, kansainvälinen liikkuvuus, populismi, sodat ja ilmastokriisi sekä uskolonialistinen hallinta luovat tarpeen uudenaikaiselle kriittiselle, kansainväliselle ja ylijarjai-selle sosiaalityölle. Käsikirjalla on uu-tuusarvoa myös siinä, kuinka se onnis-tuu kokoamaan yhteen globaalin etelän innovaatioita soveltaen postkoloniaalis-ta teoriaa ja poikkitieteellisiä näkökul-mia.

Globaalista etelästä oppimisen (engl. *South-to-North learning*) hengessä kä-sikirjan painopiste on kulttuurisesti sopusointuisten käytäntöjen paikanta-misessa. Afrikan, Aasian ja Latinalaisen Amerikan postkoloniaalisten maiden historiaan kiinnittynyt, mutta nope-asti kehittyvä ja muuttuva sosiaalityö on kiinnostavaa myös suomalaiselle lukijakunnalle. Käsikirjan vaikuttavuus perustuukin lyhyisiin, moniäänisiin lu-kuihin, jotka tarjoavat nopeasti vaihtu-via tilannekuvia.

Teos on jaettu neljään osaan, 28 lukuun ja yhteiseen johdantoon ja johtopäätök-siin. Ensimmäisen osan *Postcolonial social work: Perspectives and approaches* avaavat Francine Masson ja Linda Harms Smith

kollektiivista ja ylisukupolvista kolonialismin traumaa käsittelevällä luvullaan. He painottavat sortavien rakenteiden purkamista yksilökeskeisen traumatyökentelyn rinnalla, mikä pohjustaa hyvin käsikirjan muita lukuja. Luvussa 2 Peter Mayo soveltaa postkoloniaalista teoriaa kriittiseen aikuiskasvatukseen Freireen ja Gramsciin perustuen, mutta kuten useat ensimmäisen osan luvut, se ei sido keskusteluja suoraan sosiaalityöhön. Luvussa 3 Manfred Liebel sen sijaan soveltaa postkoloniaalista teoriaa sosiaalityön polttavaan kysymykseen lasten asemasta, kyseenalaistaen eurosentrisen lapsuuden sosiaalisen konstruktion sekä yhdistämällä kolonialismin ja adultismin (lasten ja nuorten ikään perustuvan syrjinnän) 'postkoloniaaliseen paternalismiin'.

Toisessa osassa *Postcolonial social work and social movements* kirjoittajat rakentavat sosiaalityön ja sosiaalisten liikkeiden yhteistä säveltä, vaikka erilainen tieto ja toimintamallit vaikuttaisivat ensinäkemältä vaikeilta yhteensovitaa. Benjamin Bunk näkee sosiaaliset liikkeet 'pedagogisina tiloina', joissa aktivismiin osallistuvat ihmiset voivat käsitellä heidän "suhdettaan itseensä, toisiin ihmisiin ja maailmaan" (luku 12, s. 157). Luvussa 9 Harms Smith esittelee Fanonin, Bikon ja Freiren teoriaa postkoloniaalisen sosiaalityön episteesmisen dekolonisaation viitekehysesissä erityisen ansiokkaasti. Luvussa 10 Shahana Rasool puolestaan sovittelee ristiriitaa mustan feminismiin ja afrikkalaisen naisnäkökulman (engl. *African womanism*) keskustelujen välillä painottamalla afrikkalaisten naisten kamppailujen moninaisuutta. Luvussa 8 Anne C. Deepak tarjoaa konkreettisen esimer-

kin yhteistyöstä sosiaalisten liikkeiden kanssa nostamalla jalustalle Intian mallin ihmiskaupan vastaisessa työssä, jossa ihmiskauppaa kokeneet vertaiset (engl. *peer educators*) tekevät tärkeimmän työn; sosiaalityöntekijät ovat rooliltaan liittolaisia jättäessään yhteisön jäsenille tilan johtajuudelle.

Kolmas osa *Indigenisation* käsittelee alisteista tietoa ja paikallisia käytäntöjä. Jo kirjan johdannossa Noyoo ja Kleibl toteavat kotoperäistämisen viittaavan tämän käsikirjan yhteyksissä sosiaalityön "uudelleen käsitteellistämiseen, paikallistamiseen ja kontekstualisointiin" (s. 6). Luvussa 13 Gianinna Muñoz Arce muistuttaa, että alkuperäiskansojen tieto haastaa anglo-amerikkalaisen sosiaalityön lisäksi latinalais-amerikkalaisen marxilaisen sosiaalityön yksinkertaisuudet, sillä alisteinen kotoperäinen tieto haastaa radikaalin näkökannan tapaa essentialisoida köyhiä ja sorrettuja ihmisryhmiä. Nepaliala, Australiaa ja Zimbabwewa käsittelevissä luvuissa korostuu toisaalta usko tulevaisuuden sosiaalityön koulutukseen. Luvussa 17 Raj Kumar Yadav ja Mel Gray painottavat, että sosiaalityön koulutus ei saisi vieraantua postkoloniaalisten maiden todellisuuksista, kuten Nepalissa on jo tapahtunut. Toisaalta luvussa 19 Rose Jaji ja Tanja Kleibl tarkentavat, että kotoperäisen sosiaalityön koulutuksen rakentamiseksi sosiaalityön keskeiset käsitteet, kuten ihmisoikeudet ja valtaistuminen, tulee uudelleen käsitteellistää tavoilla, jotka ovat kulttuurisesti relevantteja.

Viimeisessä osassa *Case studies and innovations from Africa* on kyse afrikkalaisen sosiaalityön legitimitetistä ja sen suhteesta esikoloniaalisiin, vuosisatojen

ajan toimineisiin hoivan ja huolenpidon järjestelmiin (Noyoo, osan 4 johdanto). Luvussa 21 Noyoo painottaa, että kotoperäisyydestä puhuttaessa on tärkeä huomata, että 'sosiaalisen ongelman' ja 'inhimillisen tarpeen' perusideat kuvastavat anglo-saksisten maiden 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun paikkaan sidottuja käsityksiä – mikä on myös ollut sen ajan kotoperäistä tietoa. Toisaalta luvussa 22 Janestic Mwendé Twikirize ehdottaa, että myöhemmin sosiaalityöstä on muodostunut ”ylivoimainen auttamisen ja ongelmanratkaisun keino” (s. 269), universaali professio, joka on syrjäyttänyt erilaisten ryhmien oma-avun. Tässä kirjan viimeisessä osassa kehitysperustaiset käytännöt, kuten sosiaalinen kehitys ja yhteisökehittäminen, lunastavat paikkansa afrikkalaisen sosiaalityön vakiotyökaluina yksilökeskeisen työotteen sijaan, mikä haastaa yksilötyön valtavirran työtapoja.

Käsikirjan luvut paikantavat sosiaalityötä suhteessa monitieteiseen globaalin etelän kehitystutkimukseen. Yhtenäisen postkoloniaalisen sosiaalityön teoria-pohjan ja käsitteistön rakentamisen sijaan teoksen sanoma on mahdollisesti siinä, että postkoloniaalinen sosiaalityö ei ole monoliittinen kokonaisuus – vaan paikkasidonnaista ja monimuotoista. Suomalaisena lukijana teoksen keskeisin anti on kuitenkin siinä, kuinka käsikirjan luvut sitovat radikaalin sosiaalityön yhteiskuntakritiikin todellisiin, postkoloniaalisissa maissa käytäviin kamppailuihin. Muun muassa uusliberalismin kritiikin kärki tulee melkein käsinkosketeltavaksi, ja sorronvastainen työote ymmärrettäväksi paikallisten sosiaalityön käytäntöjen esittelyissä.

Jim Ife (2019) on toisaalla ehdottanut, että länsimaisten sosiaalityöntekijöiden ja alan tutkijoiden pitäisi osallistua enemmän nykyisten käytäntöjen dekolonisaatioon kuin kotoperäisen tiedon tuottamiseen: kun globaalin pohjoisen sosiaalityö astuu sivuun ja antaa tilaa, globaalin etelän ja alkuperäiskansojen käytännöt ottavat niille kuuluvan tilan. Dekolonisaatiopyrkimysten sijaan käsikirjassa painottuvat kuitenkin paikalliset innovaatiot. Käsikirja osoittaa, että sosiaalityön ammatillinen kenttä on moniäänisempi kuin pohjoismainen näkökulma usein antaa ymmärtää. Teoksen 'hyvät käytännöt' eivät ole sellaisenaan siirrettävissä suomalaiseseen sosiaalityöhön, mutta postkoloniaalinen teoria ja käytännön esimerkit voivat herätellä kuvittelemaan sosiaalityötä toisin. Käsikirjaa voi siksi suositella käytettäväksi sosiaalityön opetuksessa.

KIRJALLISUUS

Ife, Jim (2019) *Whiteness from within*. Teoksessa (toim.) Sonia Tascón & Jim Ife. *Disrupting whiteness in social work*. London: Routledge, 26–42. <https://doi.org/10.4324/9780429284182-3>

Midgley, James (1981) *Professional imperialism: Social work in the third world*. London: Ashgate.

Ranta-Tyrkkö, Satu (2010) *At the intersection of theatre and social work in Orissa, India: Natya Chetana and its theatre*. Tampere: Tampere University Press. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/66605?show=full>